

УДК 811.161.2(075.8)

**СЕРІЯ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ БАЗОВОГО РІВНЯ
«Z UKRAIŃSKIM NA TY»**

Галина Кузь

*Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,
кафедра історії та культури української мови,
вул. Коцюбинського 2, кімн. 64, 58018 Чернівці, Україна
e-mail: kuzgala@rambler.ru*

У статті прорецензовано нову серію підручників з української мови як іноземної для базового рівня для польських студентів з огляду на мету, зміст, структуру та актуальність дібраного матеріалу.

Ключові слова: українська мова як іноземна, методика навчання, підручник.

Навчання української мови на теренах Польщі має тривалу історію. Особливо активізувалася дослідницька та викладацька робота українців Польщі в останні роки: інтерес до України як до одного з найближчих сусідів збільшувався завдяки суспільно-політичним подіям, які наша країна переживає в процесі свого утвердження як незалежної держави. Очевидно, що формування розгалуженої системи україністичних студій в Польщі потребує належного навчально-методичного підґрунтя, в тому числі й у формі навчальних матеріалів. Однією з великих проблем, перед якою опинилися зарубіжні викладачі української як іноземної після зростання попиту на її вивчення (у 90-х роках ХХ ст.) був дефіцит відповідних навчальних матеріалів, і в першу чергу матеріалів, адаптованих до слухачів з огляду на їх рідну мову, вік, рівень вивчення мови та мету такого навчання, підручників, зорієнтованих на різні методики вивчення мови. Важливо також, щоб навчальні посібники створювали ті, хто має реальний та різнобічний досвід викладання української мови саме як іноземної, знає реальні потреби й очікування учнів та студентів.

З огляду на сказане належить відзначити значний прогрес польської україністики в окресленому напрямі. Якщо на початку ХХІ сторіччя у розпорядженні лекторів української мови в Польщі було заледве кілька підручників, то на сьогодні їх уже кільканадцять (наприклад, О. Белей. «Розмовляєте українською?» (2006), Б. Зінкевич-Томанек та О. Баранівської «Język ukraiński dla początkujących» (2012), спільний проект українських та польських авторів «Україна – Польща. Dialog kultur» (2014) О. Антонів, С. Романюк та О. Синчак та ін.).

З-поміж останніх новинок з україністичної навчальної літератури хочеться окремо відзначити підручник авторства працівників кафедри україністики Варшавського університету «Z ukraińskim na Ty»: Podręcznik do nauki języka ukraińskiego (poziom średniozaawansowany), перша частина якої з'явилася друком 2013 року, а друга – 2014. По-перше, названий підручник є одним з перших в Польщі, призначених для базового рівня (B1-B2); по-друге, він є комплексним (спрямованим на удосконалення норм лексичних, фонетичних, граматичних, стилістичних, орфографічних та пунктуаційних і, що важливо, комунікаційних); третя причина відзначити цей підручник – гармонійний баланс минулого і сучасного в текстах, на

основі яких пропонується удосконалювати мовні навички, українського і світового – в авторстві та проблематиці цих текстів.

Зупинимося детальніше на тих особливостях рецензованого підручника, які відображають унікальний досвід навчання української мови як іноземної укладачів та можуть бути взяті до уваги при подальшій роботі над підручниками, стати надбанням української лінгводидактики мови як іноземної.

Кожен, хто має досвід викладання української мови іноземцям на середньому рівні, стикався з проблемою відсутності якісних підручників саме для рівнів B1-B2. Якщо методичних матеріалів для початківців з різними потребами за останні десятиріччя з'явилося чимало, то з підручниками для наступних етапів ситуація кардинально інша. Причин цього є декілька: початкові курси більш затребувані (не всі, хто починає навчання, з таким самим ентузіазмом продовжують його); моделювання процесу навчання і підручника на базовому рівні вивчення є на порядок складнішим завданням з огляду на кратне розширення знань і навичок, які є об'єктом вивчення; з попередньою тезою пов'язана наступна проблема – необхідність компромісу між комунікаційними завданнями навчання і системним вивченням мови, без якого не вдається систематизувати великий обсяг лексичного, граматичного, стилістичного та ін. матеріалу.

Автори рецензованого підручника дуже вдало, на наш погляд, ув'язали всі названі завдання. Представлені в підручниках уроки (перша частина містить їх 11, а друга – 12), тематично охоплюють лексику та фразеологію, передбачену для вивчення на рівнях B1-B2. Тексти, які є стрижнем уроків, включають вже опанований на початкових рівнях матеріал (до тем квартира, сім'я, родина, здоров'я, інтер'єр та ін..) і запроваджують новий (теми музика, мода, хобі, географія, транспорт, історія науки, винаходи тощо). Принцип доступності та послідовного ускладнення матеріалу витримано також в плані стилістичного розмаїття лексичного матеріалу: в післятекстових словничках знаходимо складнішу для розуміння лексику із помітками жаргонне, застаріле, іронічне, пестливе, розмовне та ін. Варто відзначити і вдалий вибір текстів як українських класиків (О. Довженка, О. Вишні, Гр. Тютюнника, Є. Гуцала, В. Шевчука) та сучасників (Л. Дереша, Н. Сняданко, Т. Прохаська), так і популярних світових авторів (А. Сент-Екзюпері, Д. Дефо, Р. Стівенсона, Ж. Верна, А. Ліндгрена).

Комунікативне спрямування підручника реалізовано в моделях ситуацій повсякденного життя, з якими студент знайомиться на основі текстів та вправ (ситуації щоденного життя пов'язані із родиною, друзями, освітою, роботою, відпочинком, ситуаціями в міському та сільському середовищі). Суспільно-політична та ділова лексика представлена текстами публіцистичного стилю, які, відзначимо, є сучасними і за тематикою, і за часом опублікування. Такі тексти супроводжуються покликаннями на інтернет-ресурси, де можна отримати більше інформації, що є дуже доречним. Орієнтація на сучасність у рецензованому підручнику видається важливою з огляду на давно вже назрілу і неодноразово озвучену на наукових конференціях проблему неавтентичності, неактуальності та спрямованості в українське минуле текстів з підручників української мови як іноземної. Ще однією перевагою змістового матеріалу рецензованих підручників є лінгвокраїнознавча його цінність. Студенти у процесі навчання мають можливість отримати інформацію про

українські музеї, пам'ятки архітектури, музику, танці, народні страви, релігійні обряди та ін.

Система вправ, які супроводжують тексти уроків різноманітна і спрямована на формування і закріплення лексичних, граматичних, комунікативних, орфографічних та пунктуаційних навичок. Прогрес вправ і завдань відбувається від репродуктивного, репродуктивно-продуктивного до продуктивного вжитку. Особливо важливий такий поступовий підхід у доборі вправ із культури мовлення, які можуть бути досить складними для польських студентів. Доречним видається баланс вправ, орієнтованих на граматико-перекладний та комунікативний методи. Це відповідає сучасній західній тенденції відходу від принципу занадто комунікативного уроку, а також особливості аудиторії (україністи-філологи, перекладачі), для якої підготовлений підручник. Ефективність і практичність підручника визначається великим досвідом укладачів, який дав можливість сформувати систему вправ, в центрі уваги якої виправлення прогнозованих помилок, спричинених польсько-українською інтерференцією (напр., стосовно вживання великої літери, родових форм іменників та прикметників, форм керування та ін.).

Попри незначні огріхи (напр., *серфінг по інтернету* замість *блукання інтернетом*[1 : 45], *слід* замість *треба, належить*[1: 94], *Григорій Тютюнник* замість *Григiр Тютюнник* [2 : 130]) підручники «Z ukraińskim na Ty» відзначаються високим рівнем науковості, авторам вдалося уникнути властивих для укладачів з неукраїнського мовного середовища помилок. Вважаємо появу нової серії підручників для польських студентів вагомим внеском у розвиток методики і практики викладання української мови як іноземної.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Z ukraińskim na Ty» : Podręcznik do nauki jęz. ukraińskiego „Poziom średnio-zaawansowany, część 1 / Sebastian Delura, Urszula Drobiszewska, Iryna Kononenko, Irena Mytnik, Switłana Romaniuk, Marta Saniewska, Elżbieta Wasiak, Marta Zambrzycka. – Warszawa, 2013.
2. „Z ukraińskim na Ty” : Podręcznik do nauki jęz. ukraińskiego Poziom średnio-zaawansowany, część 2 / Sebastian Delura, Urszula Drobiszewska, Iryna Kononenko, Irena Mytnik, Switłana Romaniuk, Marta Saniewska, Elżbieta Wasiak, Marta Zambrzycka. – Warszawa, 2014.

*Стаття надійшла до редакції 09.02.2015
доопрацьована 22.02.2015
прийнята до друку 23.03.2015*

SERIES OF TEXTBOOKS FOR BASELINE «Z UKRAIŃSKIM NA TY»

Halyna Kuz

*Yuriy Fedkovich Chernivtsi University
Department of the History and Culture of Ukrainian Language,
Kotsubynskoho Str. 2, room. 64, 58018 Chernivtsi, Ukraine
e-mail: kuzgala@rambler.ru*

In the article reviews a new series of textbooks on Ukrainian language for baseline for Polish students in view of the purpose, content, structure and relevance of selected material.

Key words: Ukrainian as a foreign language, methods of teaching, tutorial.